

Principii ce rezultă din jurisprudența CEDO în cauzele privind neexecutarea hotărârilor judecătorești pronunțate împotriva unui debitor public

- Administrația constituie un element al statului de drept, interesul său fiind identic cu cel al unei bune administrări a justiției. **Dacă administrația refuză sau omite să execute o hotărâre judecătorească ori întârzie în executarea acesteia, garanțiile art. 6 din Convenție de care a beneficiat justițiabilul în fața instanțelor judecătorești își pierd orice rațiune de a fi.**

- **Pasivitatea creditorului nu poate constitui o justificare** pentru neexecutarea unei hotărâri deoarece **nu este rezonabil să-i ceri unei persoane**, care în urma unei proceduri judiciare a obținut o hotărâre împotriva statului, **să recurgă la procedura de executare silită sau să intenteze noi acțiuni** împotriva autorității pentru a obține executarea obligației în cauză.

- În unele cazuri este necesar ca **creditorul să efectueze anumite demersuri procedurale** care să permită sau să accelereze executarea unei hotărâri. **Obligația de cooperare**, care îi revine unei persoane, **nu trebuie să depășească totuși strictul necesar** și, în orice caz, **nu exonerează administrația de obligația pe care i-o impune Convenția de a acționa din proprie inițiativă și în termene rezonabile, bazându-se pe informațiile de care dispune**, pentru a respecta hotărârea pronunțată împotriva sa.

- Obligația instituită de lege în sarcina creditorului de a depune **o cerere scrisă pentru executare, o copie a actului de identitate și/sau o copie a hotărârii definitive, investite cu formulă executorie** constituie **formalități rezonabile**, neputând fi considerate acte de executare silită. În situația în care creditorul nu depune documentația prevăzute de lege, este important ca **debitorul să îl informeze cu privire la formalitățile necesare pentru executare.**

- **Refuzul creditorului de a efectua formalități legale rezonabile** pentru executarea hotărârii **reprezintă o imposibilitate obiectivă de executare**. **Refuzul creditorului de a coopera**, atunci când **îndeplinirea obligației autorităților implică în mod necesar cooperarea acestuia**, constituie un caz de **imposibilitate obiectivă de executare** (de ex., refuzul creditorului de a permite accesul pe terenul său pentru ridicarea unui stâlp).

- Constituie **imposibilitate obiectivă de executare** și situația în care hotărârea judecătorească obligă autoritatea **să efectueze un act care nu mai putea fi adus la îndeplinire în momentul pronunțării hotărârii** (de ex., reintegrarea pe postul de director, în condițiile în care mandatul corespunzător funcției de director expirase la momentul la care s-a pronunțat hotărârea; reluarea unei proceduri de adjudecare, în condițiile în care a dispărut obiectul de adjudecat). **Imposibilitatea de cuantificare a sumei de plată** determină o **imposibilitate obiectivă de executare** (de ex., obligarea la plata unor suplimente salariale, fără a se stabili prin hotărâre cuantumul acestora și în absența unui act normativ care să stabilească cuantumul, procentul sau care să ofere criterii de determinare concretă a acestora).

- În schimb, **refuzul autorităților de a executa o hotărâre**, invocând **argumente care nu fuseseră aduse la cunoștința instanței de fond**, **nu poate reprezenta o imposibilitate obiectivă de executare**. De asemenea, **refuzul de executare întemeiat pe elemente de fapt care fuseseră analizate și respinse de instanțele judecătorești**, **nu poate reprezenta o imposibilitate obiectivă de executare.**

- Pronunțarea unei noi hotărâri, care obligă autoritatea debitoare la **plata unor despăgubiri/zi întârziere pentru neexecutare**, **constituie o dovadă că executarea era la acel moment posibilă**, în ciuda susținerilor debitoarei privind imposibilitatea de executare.

- Autoritățile nu se pot sustrage executării unei hotărâri judecătorești, invocând **interpretarea incorectă a legii interne sau a situației de fapt din partea instanțelor naționale**, **repunând astfel în discuție fondul cauzei**. Chiar dacă ar exista o divergență de interpretare, pe baza principiului supremației dreptului într-o societate democratică, **hotărârea definitivă pronunțată de instanțele naționale prevalează față de opinia autorităților administrative**, iar acestea sunt obligate să se conformeze în

întregime. În plus, în unele situații în care autoritățile au invocat aceste aspecte, CEDO le-a **reproșat acestora că nu au introdus căile de atac ordinare împotriva hotărârii judecătorești criticate.**

- Autoritatea nu se poate prevala de o imposibilitate obiectivă de executare, dacă această imposibilitate nu a fost **constată în cadrul unei proceduri judecătorești sau administrative, opozabile creditorului.** O scrisoare simplă a debitoarei, prin care informează partea interesată de "imposibilitatea" executării, nu constituie un motiv de exonerare.

- În situația obținerii unei hotărâri care constată imposibilitatea executării, autoritatea trebuie să facă **demersuri pentru a asigura executarea prin echivalent.**

- În situația în care autoritatea invocă imposibilitatea executării deoarece situația juridică din cauză este neclară (de ex., situația imobilului de predat), CEDO consideră că **este datoria autorităților și nu a creditorului să clarifice situația juridică.**

- Autoritatea debitoare **nu trebuie să facă acte prin care să determine imposibilitatea de executare** (de ex, vânzarea apartamentului în litigiu în timpul procesului intentat de reclamant).

- Chiar dacă dispozitivul hotărârii nu pune în sarcina autorităților nicio obligație precisă (de ex., dacă se dispune anularea unui act al administrației), hotărârea trebuie executată, deoarece obligația de executare a unei hotărâri nu se limitează la dispozitiv, ci trebuie să aibă în vedere și considerentele. Dacă totuși hotărârea obținută nu este susceptibilă de executare, fiind necesară **introducerea unei noi acțiuni pentru stabilirea detaliilor privind executarea, autoritățile sunt cele care trebuie să facă acest demers.**

- **Executarea în mod defectuos a unei hotărâri judecătorești**, fapt constatat fie de instanțele naționale, fie în mod direct de CEDO, atrage încălcarea Convenției (de ex., emiterea unei noi decizii privind pensia sau a unei decizii de reintegrare care sunt anulate ulterior de instanța de judecată).

- Chiar dacă **neexecutarea unei hotărâri se datorează unei alte autorități a statului decât instituția debitoare**, statul rămâne responsabil pentru încălcarea Convenției.

- **Simpla susținere a autorității că ar fi executat nu este suficientă**, în măsura în care nu se coroborează cu alte elemente de probă.

- **Printr-o contestație la executare nu se poate repune în discuție fondul**, afectând autoritatea de lucru judecat a titlului reclamantei.

- **Suspendarea executării unei hotărâri pronunțate împotriva statului nu este în esență contrară Convenției**, deoarece și debitorul public trebuie să aibă posibilitatea de a invoca fapte apărute după pronunțarea hotărârii definitive. Totuși, în materii importante pentru reclamant (cum ar fi dreptul muncii), **autoritățile trebuie să acționeze cu diligență sporită pentru a asigura executarea rapidă.**

- **În absența unei hotărâri de suspendare a executării, faptul că o contestație la executare este în curs nu justifică un refuz de executare.** Emiterea unei decizii de suspendare de către debitoare nu justifică neexecutarea.

- În situația în care **creditorul este nemulțumit de modalitatea în care s-a făcut executarea**, autoritățile sunt obligate să depună diligențele necesare pentru a stabili, în cadrul procedurilor judiciare inițiate de creditorul nemulțumit, dacă și-au executat în mod corect obligația.

- O creanță împotriva statului, rezultată dintr-o hotărâre judecătorească, rămâne validă și trebuie executată, chiar dacă potrivit legislației interne dreptul de a cere executarea silită s-a prescris. **Constatarea de către instanțele naționale a prescrierii dreptului creditorului de a cere executarea silită nu înlătură obligația de executare a hotărârii interne**, având în vedere că aceasta nu a fost nici anulată, nici modificată.

A. Particularități în cauzele referitoare la hotărâri judecătorești privind obligația de a da (o sumă de bani)

- **Statul nu poate să invoce lipsa resurselor financiare** pentru a justifica neexecutarea unor hotărâri judecătorești.
- În situația în care **creditorul și autoritatea debitoare au creanțe reciproce operează compensarea**; în acest caz nu trebuie distins între bugetul local și bugetul de stat.
- Formularea unei contestații la executare în **scopul stabilirii cuantumului datoriei** nu este, în principiu, contrară Convenției.

B. Particularități în cauzele referitoare la hotărâri judecătorești pronunțate împotriva unor societăți față de care statul este responsabil

- Pentru ca statul să poată fi exonerat de răspundere pentru acțiunile și omisiunile unei societăți comerciale/companii naționale, aceasta trebuie să beneficieze de **o independență instituțională și operațională suficientă față de autorități**.
- Faptul că **o procedură de lichidare judiciară este în curs/ finalizată în privința unei societăți față de care statul este responsabil, nu justifică neplata unei creanțe** izvorâte dintr-o hotărâre definitivă. Chiar dacă **derularea unei proceduri de faliment poate justifica o anumită întârziere** în plata unei creanțe, **statul nu poate să invoce lipsa resurselor financiare pentru a justifica neexecutarea** unor hotărâri judecătorești.

C. Particularități în cauzele referitoare la hotărâri judecătorești prin care s-a stabilit obligația de reintegrare pe post și/sau plata drepturilor salariale

- **Reorganizarea/restructurarea activității nu constituie un motiv întemeiat pentru a refuza executarea unei hotărâri**; CEDO estimează că, dacă ar accepta acest argument, ar echivala cu a admite că administrația se poate sustrage executării unei hotărâri invocând eliminarea postului din organigramă. În situația invocării unui astfel de motiv, autoritatea trebuie să se adreseze unei **instanțe care să constate prin hotărâre definitivă imposibilitatea de reintegrare pe postul deținut anterior**.
- **Nu se poate reproșa creditorului că a refuzat un post de execuție, în măsura în care acesta era inferior celui pe care îl deținuse. Nu se poate reproșa creditorului nici că nu s-a înscris la concursul de ocupare a postului**, în condițiile în care hotărârea internă impunea debitoarei o obligație necondiționată de reîncadrare. În schimb, dacă **creditorul refuză în mod nejustificat să accepte posturile oferite, fapt constat printr-o hotărâre judecătorească**, debitorul se află într-o **imposibilitate obiectivă de executare**.
- **Obligația de reintegrare ia sfârșit în momentul în care creditorul se pensionează sau la deschiderea procedurii lichidării judiciare împotriva debitoarei**.
- **Obligația de plată a salariilor subzistă până în momentul reintegrării efective/momentul în care obligația de reintegrare a luat sfârșit. Obligația de plată a salariilor include și obligația de plată a contribuțiilor sociale aferente**.
- După reintegrarea pe post, **acordarea unui salariu inferior echivalează cu o neexecutare parțială**.

D. Particularități în cauzele privind executarea cu întârziere

- În principiu, în absența unei justificări rezonabile, **executarea unei hotărâri cu o întârziere mai mare de 1 an constituie o încălcare a Convenției**. Durata procedurilor administrative nu constituie o justificare rezonabilă pentru întârziere.
- **Caracterul rezonabil** al termenului de executare trebuie să fie apreciat ținând seama în special de **complexitatea procedurii de executare, de comportamentul creditorului și al autorităților**

competente. Totuși, **indiferent de complexitatea procedurilor de executare sau a sistemului bugetar**, statul este obligat să garanteze oricărei persoane dreptul la executarea hotărârilor într-un termen rezonabil.

- Executarea cu întârziere este imputabilă autorității dacă a fost determinată de introducerea unei **conestații la executare care a fost respinsă de către instanța națională.**

- **Eșalonarea plăților pe perioade excesive** constituie o încălcare a Convenției. Totuși, în situații excepționale, determinate de cuantumul și numărul creanțelor, **măsurile de eșalonare a plății creanțelor, luate pentru menținerea echilibrului bugetar**, sunt conforme Convenției.

- Prin executarea cu întârziere (mai mare de 1 an), **creditorii suferă un prejudiciu moral**, care nu poate fi compensat prin simpla constatare a încălcării Convenției, fiind necesară acordarea unor sume cu titlu de daune morale. Autoritatea debitoare datorează daune morale chiar dacă a compensat prejudiciul material cauzat de executarea cu întârziere (de ex., debitul a fost actualizat cu rata inflației).